

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:21.02.2022 ✓Accepted/Kabul:08.05.2022

DOI: 10.30794/pausbed.1076919

Research Article/Araştırma Makalesi

Ergül Güvendi, N. (2022). "Türkiye'de Yaşayan Farklı Etnik Gruplara Mensup Kadın Seçmenlerin Oy Verme Davranışlarında Eş ve Yakın Çevre Etkisi: Sivas İli Örneği", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 52, Denizli, ss.269-282.

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN FARKLI ETNİK GRUPLARA MENSUP KADIN SEÇMENLERİN OY VERME DAVRANIŞLARINDA EŞ VE YAKIN ÇEVRE ETKİSİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ

Nurgül ERGÜL GÜVENDİ*

Öz

Bu çalışmada, oy verme sürecinde Türk kadın seçmenlerin eş ve yakın çevreleriyle etkileşimi ve bu etkileşimin birbirinden farklı etnik yapıya sahip kadınlar arasında gösterdiği değişimler araştırılmıştır. Bu kapsamda, katılımcılar Sivas Merkez seçmen kütüklerinde kayıtlı olan ve kendilerini farklı etnik mensubiyetlerle tanımlayan (Alevi, Çerkes, Kürt, Türk Sünni, Ermeni) 124.921 kadın seçmen içerisinden seçilmiştir. Tüm seçmenler içindeki oranları dikkate alınarak, tabakalı örneklem yoluyla belirlenen 500 kadın seçmen ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Sonuçlarımız, 3.6 ortalama ile Kürt kadınlarının oy kullanımında ağırlıklı olarak eş ve yakın çevrelerinden etkilendiklerini, Çerkez kadınların 3.0 ortalama ile kararsız kaldıklarını, 2.1 ortalama ile Sünni Türk kadınlar ve Ermeni kadınların eş ve yakın çevrelerinden etkilenmediklerini göstermektedir. Ayrıca, bulgularımız, oy verirken eş ve yakın çevrelerinden en az etkilenen kadınların 1.6 ortalama ile Alevi kadınlar olduğunu göstermektedir. Ulaşabildiğimiz kadarıyla, literatürde kadın seçmenlerin etnisite bağlamında eş ve yakın çevrelerinden etkilenme düzeylerinin araştırıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Sonuçlarımızın, literatürdeki bu eksikliği tamamlayabileceğini ve buna ek olarak siyaset bilimleri, iletişim ve davranış bilimleri gibi alanlarda ilgili literatüre katkı sunacağını düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: *Siyasal iletişim, Seçmen davranışları, Kadın seçmenler, Etnisite, Oy verme davranışları.*

THE EFFECT OF SPOUSE AND CLOSE ENVIRONMENT ON THE VOTING BEHAVIOR OF FEMALE VOTERS WHO ARE A MEMBER OF DIFFERENT ETHNIC GROUPS LIVING IN TURKEY: THE EXAMPLE OF SİVAS PROVINCE

Abstract

In this study, the interaction of Turkish women voters with their spouses and close environment during the voting process and the changes that this interaction shows among women from different ethnicities were investigated. In this context, the participants were selected from 124,921 female voters registered in the Sivas Central electoral rolls and identifying themselves with different ethnic affiliations (Alevi, Circassian, Kurdish, Turkish Sunni, Armenian). By taking into account their ratio among all voters, face-to-face interviews were conducted with 500 female voters determined by stratified sampling. Our results show that, in voting, Kurdish women are predominantly influenced by their spouses and close environment with an average of 3.6, Circassian women are undecided with an average of 3.0, Sunni Turkish women and Armenian women are not affected by their spouses and close environment with an average of 2.1. In addition, our findings show that Alevi women are the women who are least affected by their spouses and close environment while voting with an average of 1.6. As we could find, in the literature, there is no study based on the level of influence of female voters by their spouses and close environment in the context of ethnicity. We think that our results can fill this gap in the literature and contribute to the relevant literature in fields such as political sciences, communication and behavioral sciences.

Keywords: *Political communication, Voter behaviours, Female voters, Ethnicity, Voting behaviours.*

** Öğr. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Yıldızeli Meslek Yüksekokulu Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, SİVAS.
e-posta:nurgulergul@cumhuriyet.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-9473-1474>)

1.GİRİŞ

Seçimsiz bir sistemde demokrasinin varlığından söz edilemez. Seçimli sistemlerde bile demokrasiden söz edebilmek için bazı evrensel koşullar sağlanmalıdır. Bu koşullar, seçimlerin serbest oy ilkesine dayanması, gizlilik, eşitlik, açık sayım, genel oylama ve dürüstlük ilkeleridir. Bu evrensel koşulların bir kısmının varlığından söz etmek elbette mümkündür ancak oy verme sürecinde seçmenlerin hiçbir baskı altında kalmadan hür iradeleri ile oylarını vermeleri oldukça önemlidir. Siyasal katılım özelinde de, seçmenlerin eş ve yakın çevreleriyle etkileşimi dikkat edilmesi gereken bir diğer sorundur. İnsan biyolojik ve psikososyal yönüyle kültürel bir varlıktır. İnsanlar, davranışlarıyla çevrelerini etkiler ve aynı zamanda çevrelerinden etkilenirler (Ashman ve Hull 1999: 15). Sosyolojik Kuram öncüsü Durkheim' e göre birey; eş, kardeş ve yurttaş olma yükümlülüğünü, aklederek, sözleşmelere uyarak ve hukuki kaidelere karşı sorumluluklarını yerine getirerek önce toplumsal sonra siyasal bir aktör olabilir. İlgili teoriler incelendiğinde, sosyolojik kurama bağlı rasyonalite teorisi ve sosyo-psikolojik yaklaşımdan hareketle, insanın sosyal bir varlık olarak birçok unsurdan etkilendiği görülmektedir (Ashman ve Hull 1999: 15). Davranış değerleri iki temel unsurdan oluşur. Bunlardan birincisi, bireyin içsel kanaat ve düşünceleriyken, diğeri ise bireyin bu kanaat ve düşüncelerine göre şekillenen fiil ve davranışlar bütünüdür. Bu nedenle, siyasal yönelimler analiz edilirken, bireyin düşünce ve kanaatleriyle birlikte gerçekleştirdiği eylemleri dikkate almak gerekmektedir (Çaha,2008:2). Cinsiyet, eğitim durumu, yaş, mesleki durum, aile bağları, ekonomik fayda beklentileri, ideoloji, lidere bağlılık ve parti bağlılık düzeyleri seçmenlerin karar verme süreçlerini etkileyen en önemli sosyo-demografik değişkenlerdir. Buradan hareketle, seçmenler, birlikte çalıştıkları insanları, beraber yaşadıkları eşlerini, birlikte ibadet ettikleri kişileri takip etme, etkileme ve etkilenme eğilimindedirler. Bu nedenle kişilerin demografik özellikleri, seçmen davranışları analizinde oldukça önemli bir veri kaynağı olarak nitelendirilebilir (Damlapınar ve Balcı,2005:59). Öte yandan, bir ülkede seçmenlerin genel kültür düzeyi, genel gelir düzeyi ve genel eğitim düzeyleri ile o ülkede yapılan siyasetin niteliği arasında paralellik bulunmaktadır. Buna bağlı olarak, seçmen davranışlarının iyi analiz edilmesi bir ülkenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik göstergeleriyle ilgili oldukça önemli veriler ortaya koyar (Aktan ve Dinleyici, 2001:12-25). Siyaset bilimi, sosyoloji, halkla ilişkiler, siyasal iletişim alanlarının üzerinde durduğu meselelerden biri olan oy verme davranışlarını etkileyen temel faktörlerin incelenmesi ve meselenin doğru bir biçimde ortaya konulabilmesi için, sosyolojik ve sosyo-psikolojik yaklaşımlar aracılığıyla seçmen davranışlarının incelenmesi oldukça önemlidir. Sosyolojik yaklaşımın temel varsayımı siyasal tercihlerin belirlenmesinde sosyal özelliklerin belirleyici rol oynamasıdır. Literatürde, sosyolojik ve sosyo-psikolojik varsayımlara dayanarak, değişkenler içerisinde etnisite kavramının araştırıldığı ve özellikle demokratik katılımı genel seçmen oranının büyük bir bölümünü oluşturan kadın seçmenlerin etnisite bağlamında eş ve yakın çevrelerinden etkilenme düzeylerinin incelendiği bir araştırma bulunmamaktadır. Ülkemizde, etnisite çeşitliliği birçok ilde mevcuttur. Sivas ili, bu çeşitliliği oldukça iyi yansıtmaya nedeniyle, konuya ilişkin inceleme için iyi bir örnektir. Araştırmamızda, Sivas ili merkez seçmen kütüğüne kayıtlı, farklı etnisiteye sahip kadın seçmenlere anket uygulaması yapılmıştır. Bu seçmenlerin oy verme davranışlarında, eş ve yakın çevrelerinden etkilenme düzeyleri araştırılarak, alan yazındaki eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, kavramsal ve kuramsal çerçeve çizilerek, ilişkili olgular açıklanmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın amacı, kapsamı, özgün değeri ve sınırlılıkları ifade edilmiştir. Dördüncü kısımda ise, araştırmanın metodolojisine yer verilmiştir. Beşinci bölümde bulgular tartışılmış, altıncı bölümde ise analiz ve sonuçlara yer verilmiştir.

2.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Seçmen Davranışları

Seçim, alternatifler karşısında hür iradeye dayalı davranış biçimlerini ifade eder. Seçimler ve oy vermenin başlıca aktörü seçmenlerdir ve oy verme davranışları bilinçli ve bilinçsiz olarak birçok unsurla etkileşim içindedir. Bu nedenle oy verme davranışında bulunan seçmenlerin, seçim tercihlerini nasıl ve neye göre belirledikleri konusu oldukça önemlidir. Tarihsel boyutuyla bakıldığında, seçmen davranışlarına yönelik teorik çalışmalar üç ana başlık altında toplanabilir. Bu başlıklar, ekonomik yaklaşım-rasyonel tercih, sosyo-psikolojik yaklaşım ve sosyolojik yaklaşım olarak verilebilir (Akgün, 2007: 27; Kalender, 2005: 39; Harrop ve Miller, 1987: 130). Sosyolojik yaklaşımın temeli, 1940 ABD Başkanlık seçimleri döneminde seçmenlere yönelik yapılan araştırma ile Lazarsfeld, Gaudet ve Berelson tarafından atılmıştır. Bu yaklaşımın temeli seçmen davranışlarının aslında toplumsal bölünmüşlük tarafından belirlendiği düşüncesine dayanır. Sosyolojik yaklaşımın idesi, seçmenlerin kullandıkları

oyların bireylerin ait oldukları sosyal kimliklerin seçim tercihlerine yansımaları düşüncesidir (Akgün, 2007:27). Sosyolojik model temelde bireyin tutum ve davranışlarının yakın çevresinden ve ilişkide olduğu insanlardan etkileneyeceği varsayımına dayanır (Özcan 1998: 195). Bu çalışmada, sosyolojik ve sosyo-psikolojik modellerden faydalanılmıştır. Etnik kimliğin aileden alınması, sosyolojik modelin temeli olan, bireyin tutum ve tercihlerinin ilişkide olduğu insanları etkileyeceği öngörüsüyle bağdaşmaktadır. Sosyolojik yaklaşım-Colombia ekolü seçmen davranışlarında belirleyici unsurun sosyal bölünmeler olduğu varsayımına dayanır. Bölünmelerin kaynağında ise, seçmenlerin etnik, dinsel ve mesleki farklılıkları vardır. Bu bağlamda, etnisite kavramının açıklanmasında sosyal bölünmelerin kaynağını saptamak sosyolojik modelin temel dinamikleriyle mümkündür. Söz gelimi etnik kimlik oluşumu, sosyal bölünmelerinde temel sorundur. Columbia ekolü nedensellik örüntüsü ve etnik kimlik çözümlemesi açısından çalışmaya ışık tutacaktır.

Sosyo-psikolojik yaklaşım ise sosyolojik yaklaşımdan farklı olarak gruplara değil, bireylere dikkat çeker. Seçmenlerin, özellikle küçük yaştan itibaren etkisinde kaldıkları aileleri ve yakın çevreleri odak noktasıdır. Bireyin aile ve yakın çevre etkisinde şekillendiği düşünülen siyasal sosyalleşme sürecinde siyasi tutum ve ideolojilerinin belirlendiği varsayılır. İlerleyen süreçlerde kişilerin hangi partiye bağlılık-yönelim duyacağı aile ve yakın çevre etkisiyle açıklanır. Özellikle kişilerin hangi parti-ideolojiye psikolojik bağlılık duyacağı bu ilişkiler üzerinden temellendirilir. Bu bağ, “psikolojik sevgi bağı” olarak ifade edilir (Çinko, 2006: 110). Çinko’ya göre bu bağ bireyin çocukluk yıllarına kadar uzanır (Akgün, 2007: 29). Seçmen davranışlarına ilişkin teoriler içerisinde ekonomik yaklaşıma göre, bireyin şahsi çıkarlarını gözeterek kendi çıkarlarına en uygun parti yahut adaya oy kullandığı iddiası bulunmaktadır. Belediye başkanlık seçimlerinde en önemli görülen faktör ise adayın belirleyiciliğidir. Partinin ideolojik görüşü, aday özelliklerinden sonra gelir. Dolayısıyla mahalli seçimler genel seçimlere kıyasla yerel koşulların ön plana çıktığı seçimlerdir. Seçmenin demografik özellikleri (cinsiyet, eğitim durumu, medeni hal yaş, gelir durumu vb.) oy verme davranışlarını etkilemektedir (Kalaycıoğlu, 1993: 252- 266). Bu demografik özelliklerle birlikte, Türkiye’ye özgü olarak, etnik kimlik ve dini mensubiyet gibi unsurlar da seçmen davranışlarını etkilemektedir (Başlevent vd., 2005: 450-455). Parti oy oranları ve kamuoyu araştırmalarının da seçmenleri etkilediği düşünülmektedir (Atar, 2006: 219).

2.2. Etnisite / Etnik Kimlik

Sosyal bilimlerde kimlik kavramına yönelik çalışmalar, 1950-1960’ların son dönemlerinde Erikson tarafından yapılan çalışmalarına dayanır. 1950 öncesinde kimlik kavramına ilişkin herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Erikson’un çalışmaları kimlik kavramına yönelik 1950 sonrası birçok araştırmaya kaynaklık etmiştir. Kimlik; yaş, fiziksel yapı, cinsiyet ve etnik aidiyet gibi doğuştan getirdiğimiz özelliklerin yanı sıra meslek, eğitim, inanç, vb. sosyal çevre vasıtasıyla edinilen temel kaynaklardan oluşur. Bireyin doğumundan itibaren başlayan ve sonradan edindiği tüm özellikleri de kapsayan statik ve dinamik unsurların tümünü kapsar. Dinsel ve etnik kimlikler dahil olmak üzere, kimliklerin büyük bir kısmının ontolojik gerçekçiliğinden söz edilemez. Kimlikler, bireysel tercihlerle beraber kişinin sosyalleşme süresinde çevresiyle etkileşimiyle inşa edilen dinamik bir yapıya sahiptirler (Kurt, 2012: 127).

1960 sonrasında oryantalistlerce rahatsız edici nitelikte bulunan “kabile toplumları” kavramı yerine etnisite kavramı kullanılmıştır (Eriksen, 2002: 11-150). “Etnisite, aidiyet duyulan ve içerisinde özgün kültürel davranışların sergilendiği, bireyleri toplumun öteki yapılarından farklılaştıran ve ortak özelliklere sahip olduklarını düşündüren yahut toplumun diğer bireylerince bu şekilde nitelendirilen ve ortak özelliklere sahip olduğu düşünülen kişileri tanımlar” (Marshall, 1999: 215). Kimlik oluşumunda cinsiyet, millet, inanç, ırk, yaş ve etnisite gibi kaynaklar referans alınır. Bu çalışmada etnisite kavramı, farklı ırksal özellikleri değil kendilerini farklı kültürden ifade etme biçiminde nitelendirilmiştir. Seçmenlerin etnik bir mensubiyetlerinin olması siyasal davranışları etkilemektedir. Özellikle azınlık statüsündeki grupların temel referans noktaları dinsel, dinsel, kültürel ve siyasal olduğu sürece etnik kimlik, toplumsal bir durum olmaktan daha çok siyasal bir içeriğe dönüşmektedir. Özellikle grup içi dayanışmalar, siyasal bağlamı ile değerlendirildiği takdirde etnik kimliği anlamlı kılmaktadır (Yanık, 2013: 229).

1970 sonrası dönemde meslek, eğitim fırsatı, oy vermeye katılım gibi kriterler ışığında birbirinden farklı çok sayıda etnik bloklar meydana gelmiş (Bourgoyne, 1985: 5) ve siyasal gücün temelini oluşturmaya başlamıştır (Jeffres, 1999: 199). Etnik kimliğe önem veren seçmenler için adayların kendi kimliklerinden olması tercih

sebeplerini ortaya koymaktadır (Dunning ve Harrison, 2010: 29). Etnik mensubiyetleri bulunan kişi ve grupların, etnik kökenleriyle ilişkili siyasi parti bağlılığı ve adaylara yönelimleri oldukça önemli bir siyasi reflektir. Buradan hareketle etnik kimlik olgusu ve seçmenlerin cinsiyet farklılıkları, seçmen davranışları ilişkilerinin açıklanması açısından oldukça önemlidir.

2.3. Cinsiyete Dayalı Oy Verme Davranışları/Kadın Seçmenler

Cinsiyet temeline dayanan iktidar analizlerinde ve feminist söylemin vurguladığı toplumsal cinsiyet olgusu çerçevesinde, iktidar ve demokrasinin varlığını sürdürebilmesi için cinsiyet ve cinsiyetler siyaseti oldukça önemlidir. Modern cinsiyet rejimleri, cinslerin karşıt özelliklerine, aralarındaki ilişkilere, hiyerarşik durumlarına ve buna bağlı olarak geliştirilen erkeklik ve kadınlık tanımlarına dayanır. Bu bakış açısı kapitalizm ve modernizmin sonucudur (Sancar, 2009: 49). Kadının toplumsal yapı içerisindeki konumu incelendiğinde, statü olarak erkeklerle kadınların birbirinin tam tersi biçiminde konumlandırıldığı, erkeğin egemen kadının ise tabii olacağı biçimde konumlandırıldığı görülür (Werlhof, 2008: 27-45, Connell, 1998: 75, Mitchel, 1998: 27-29).

Kadının yaşam içerisindeki bu konumlandırılma biçimi, yaşamın birçok alanında olduğu gibi siyasal davranış biçimlerinde de görülür. Bu durum Pateman'a göre modern siyaset teorisinin ataerkilliğinden kaynaklanır. Bu yapı "birey" ve "kamusal" gibi olguların kadın doğasına zıt özel ataerki kategoriler biçiminde kurgulanmıştır ve yeterince sorunsallaştırılmamıştır (Pateman, 1993: 120). Köker'e göre ise kadınların siyasal yaşama katılımlarını engelleyen, kadınların özel yaşamlarıyla ilişkilidir. Kadınların özel yaşam biçimlerinin şiddet, itaat gibi anlayışlar üzerine inşa edilmesi ise modern ataerki politik yaklaşımın bir sonucudur (Köker, 2004: 543). Bu durum Türkiye'de özellikle, Türk modernleşme sürecinde kadınlara batılılaşma ve modernleşmenin temsilciliği rolünün verilmesiyle görülür. Kadınlara kamusal yaşamda yer verilmesi Cumhuriyetin resmî ideolojisi için oldukça önemlidir. Cumhuriyet'in özgürleştirme sürecinde kadınlara aktif rol verilmiştir ve özellikle "cinselliğin ön planda olmadığı çalışkan kadınlar" vurgulanmıştır (K. Schroeder, 2007: 82-85, Kandiyoti, 1998: 113-114).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI, ÖZGÜN DEĞERİ VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışmada, kadın seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen unsurlar içerisinde etnisite etkisi bağlamında, oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilenip etkilenmedikleri ve bu etkinin, etnik gruplar arası farklılıklarının araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma evreni kadın seçmenler olup, örneklem Sivas-Merkez'e bağlı kadın seçmenlerdir. Örneklem verileri 1 Ocak- 1 Mart 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Örneklem seçiminde ise 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde kullanılan seçmen kütüklerinden yararlanılmıştır. Örneklem tabaka oranları, Sivas Merkez seçmen kütüklerinde kayıtlı 124.921 seçmen içerisinde, grupların ana kütle içerisindeki payları dikkate alınarak belirlenmiştir. Tabakalı örnekleme uygun biçimde belirlenen 500 kadına yüz yüze görüşme tekniklerinden anket uygulaması yapılmıştır. Seçmen davranışları kapsamında yapılan araştırmalardan farklı olarak bu araştırmada, kadın seçmenlerin etnik özellikleri ve oy verme davranışlarında eş ve yakın çevrelerinden etkilenme durumları araştırılmıştır. Araştırmanın başlıca kısıtlılıkları, kadın ve erkek seçmenler içerisinde, kadın seçmenlerin değerlendirmeye alınması, tüm siyasal katılımlar içerisinde yerel seçimlerin baz alınması ve oy verme davranışlarını etkileyen birçok değişken içerisinde eş faktörünün bağımlı değişken olarak belirlenmesidir. Diğer bir husus, bölgelerdeki tüm kadın seçmenlerin kendilerini benzer biçimde nitelendirip nitelendirmedikleridir. Araştırmada, bir diğer kısıt ise kadınların farklı bölgelerde değişen sosyokültürel yapılarına göre oy verme davranışlarındaki değişim parametreleridir. Temel kısıtlar göz önünde bulundurulduğunda, çalışmanın bundan sonraki araştırmalara farklı dinamiklerin araştırılması açısından ışık tutacağını düşünüyoruz.

4. YÖNTEM

4.1. Evren Örneklem

Tablo 1: Örneklem Seçimi, Yüzdeler Dağılımı

Örneklem Dağılımı	Yüzde (%)	Görüşme Yapılan Kişi Sayısı
Sunni	60	292
Alevi	20	100
Çerkez	12	60
Kürt	6	30
Ermeni	2	13
Toplam	100.0	495

Tablo 1’de belirtildiği gibi, her bir etnik grubun tabaka içerisindeki yüzdeler oranına göre örneklem dağılımları şu şekildedir: %2 Ermeni, %6 Kürt, %12 Çerkez, %20 Alevi, %60 Sünnidir. Bu oranlar, 5 kişilik geçersiz katılım dahil edilerek, 13 Ermeni, 30 Kürt, 60 Çerkez, 100 Alevi ve 292 Sünni olmak üzere toplam 500 kişidir. Ankete katılan 500 seçmenden soruları geçerli uygunlukta cevaplandırılan örneklem seçmen sayısı ise 495 kişidir. Veriler 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde kullanılan seçmen kütüklerinden yararlanılarak toplanmıştır.

Çalışmada, teorik ve uygulamalı olarak karma yöntemler uygulanmıştır. Araştırmanın teorik bölümünde ilgili alan yazın sonuçlarına göre kuramsal ve kavramsal çerçeve çizilerek literatür bulguları incelenmiştir. Uygulama bölümünde ise seçmenler tabakalara ayrılmış ve yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Kendilerini farklı etnik gruplarla ifade eden kadın seçmenlerden Sivas ili merkez ilçesinde ikamet eden tüm kadın seçmenler araştırma evrenini oluşturmaktadır. İlgili tabakaların örneklem içerisinde objektif biçimde yer alması amacıyla her grubun ana kütle içerisindeki yüzdeler dağılımlarına göre örneklem sayıları belirlenmiştir. İlgili veriler Yüksek Seçim Kurulundan alınmıştır.

4.2. Veri Toplama Yöntemi ve Örneklem Seçimi

Araştırmada temel soru, kadın seçmenlerin etnik durumlarına göre, oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilenip etkilenmedikleri ve eğer etkilenirlerse bu etki kendilerini farklı etnik yapılarda nitelendiren kadınlar arasında farklılık gösterir mi sorusudur. Örneklem seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme, örneklem seçiminden önce evreni alt tabakalara ayırarak örnekleme hatalarını azaltan ve yüksek temsil düzeyine sahip örneklemler oluşturmak için kullanılır (Sencer ve Sencer, 1978: 466). Anket formunda 27 adet soru bulunmaktadır. Bunlardan 7’si demografik özellikleri saptamak amacıyla yaş, cinsiyet, medeni hal ve ekonomik durum gibi özellikleri belirlemeye yönelik sorulardır. 20 soru ise kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde araştırma konusunu ifade eden sorulardır. Bu sorular ise, ilgili hipotezleri analiz etmeye yönelik beşli likert tipi sorulardır. Veri toplama aracı olarak, Doğan ve Göker’in “Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi: 29 Mart Genel Seçimleri Elâzığ Örneği” isimli çalışmalarında uyguladıkları ölçekten faydalanılmıştır (Doğan ve Göker, 2010:159-187).

Tablo 2: Örneklem büyüklüğünün tabakalara göre dağılımı

Gruplar / Tabakalar	Olması Gereken Yüzde (%)	Gerçekleşen Görüşme Sayısı	Gerçekleşen Yüzde (%)
Sunni	60	292	59.0
Alevi	20	100	20.2
Çerkez	12	60	12.1
Kürt	6	30	6.1
Ermeni	2	13	2.6
Toplam	100.0	495	100.0

Tablo 2’de, örneklem büyüklüğünün tabakalara göre dağılımı belirtilmiştir. Bu gruplar Sunni, Alevi, Çerkez, Kürt ve Ermeni’dir. Grupların evren örneklem dağılımları sırasıyla yüzde (%) 60 Sünni, %20 Alevi, % 12 Çerkez, %

6 Kürt ve % 2 Ermeni'dir. Anakütle içerisinde bulunması gereken örneklem yüzdelik oranlarına göre görüşülen kişi sayısı 292 Sunni, 100 Alevi, 60 Çerkez, 30 Kürt ve 13 Ermeni'dir. Görüşülen toplam kişi sayısı 500 olup geçerli görüşme sayısı 495'tir.

4.3. Hipotezler

Hipotez 1: Kadın seçmenlerin oy verme davranışlarında eş ve yakın çevrelerinden etkilenme durumu etnik yapısına göre farklılık gösterir.

Hipotez 1'a Kadın seçmenlerin oy verme davranışlarında eş ve yakın çevrelerinden etkilenme durumu etnik yapısına göre farklılık göstermez.

Tablo 3: Demografik Bilgiler

	Kişi Sayısı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
18-30 yaş arası	143	28,9	28,9
31-45 yaş arası	214	43,2	72,1
46-58 yaş arası	105	21,2	93,3
59 üstü	33	6,7	100,0
Toplam	549,5	100,0	

Tablo 3'te, katılımcıların demografik bilgilerinden, yaş aralıklarına göre sayı ve yüzdelik oranları verilmiştir. Buna göre 18-30 yaş arası 143 kişi araştırmanın %28,9'unu, 31-41 yaş arası 214 kişi %43,2' sini, 46-58 yaş arası 105 kişi %21,2'sini 59 yaş ve üzeri 33 kişi ise katılımcıların %6,7'sini oluşturmaktadır. Sosyal dinamiklerden birisi de katılımcıların medeni durumlarıdır. Medeni durum, eşten etkilenme hipotezinin anlamlandırılması bakımından gerekli bir bilgi olmakla birlikte, aile yapısının belirlenmesi açısından da önemli bir bilgidir. Katılımcıların medeni durum dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 4: Medeni hal

	Sayı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Evli	378	76,4	28,9
Bekar	117	23,6	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 4'e göre, ankete katılanların 378'i evlidir ve toplam yüzdelik oranı %76,4'tür. Katılımcılardan 117'si bekar ve bekarların toplam yüzdeye oranı 23.6'dır. Anket içerisinde bekâr hanımlara evli değilseniz babanız yahut ağabeyinizden etkileniyor musunuz şeklinde sorular sorulmuştur. Burada amaç kişinin yakın çevresinden etkilenip etkilenmediğini saptamaktır.

Tablo 5: Eğitim Durumu

	Sayı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
İlköğretim	131	26,5	26,5
Lise	179	36,2	62,6
Üniversite	153	30,9	93,5
Lisansüstü	32	6,5	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 5, katılımcıların eğitim durumlarına göre yapılan araştırma sonuçlarını verir. Katılımcılardan 131 kişi ilköğretim mezunudur ve karşılık gelen oran %26,5'tir. Lise mezunu 179 kişi olup yüzdelik oranı %36,2, Üniversite mezunu sayısı 153 kişidir ve toplam katılımın %30,9' unu oluştururlar. Lisansüstü katılımcı oranı 32 kişidir ve karşılık gelen oran %6,5'tir.

Etnisite-inanç kavramının açıklanması ve hangi etnik grubun çoğunlukla kendini dini bakımdan nasıl nitelediğini belirtir. Sosyo-psikolojik kuramın çevreden ve aileden etkilenme yaklaşımıyla örtüşen bu araştırma aynı zamanda aile ve çevreden etkilenecek edinilen inanç kavramını açıklamada önemli olabilir.

Tablo 6: İnanç durumu

	Sayı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Müslüman	424	85,7	85,7
Hristiyan	16	3,2	88,9
Muhafazakâr	36	7,3	96,2
Ateist	19	3,8	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 6’da belirtildiği gibi Sivas ili etnik yapısal dağılım esasına göre anket katılımcılarının 424’ü Müslüman ve karşılık gelen oran %85,7’dir. Hristiyan olanlar, 16 kişi ve toplam sayıya oranı %3,2’dir. Kendisini Ateist olarak tanımlayan 19 kişinin yüzdeleri oranı ise %3,8’dir.

Tablo 7: Gelir durumu dağılımı

	Sayı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
750 altı	224	45,3	45,3
751-1500	64	12,9	58,2
1501-2500	95	19,2	77,4
2501 üstü	112	22,6	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 7’ye göre, katılımcıların gelir dağılımları tablosuna bakıldığında, 750 TL ve altında gelire sahip olan 244 kişi vardır ve katılımcıların %45’ini oluşturmaktadır. 751 – 1500 TL gelire sahip olan 64 kişi vardır ve katılımcıların %12,9’unu oluşturmaktadır. 1501- 2500 TL gelire sahip olan 95 kişi vardır ve katılımcıların %19,2’sini oluşturmaktadır. 2501 TL ve üzeri gelire sahip olan 112 kişi vardır ve katılımcıların %22,6’sını oluşturmaktadır. Çalışmanın ana bileşenlerinden birisi olan etnik yapısal oranlama, temel dinamikleri anlamak, etnik dağılımı görmek ve doğru analiz yapabilmek adına oldukça önemlidir.

Tablo 8: Etnik Durum

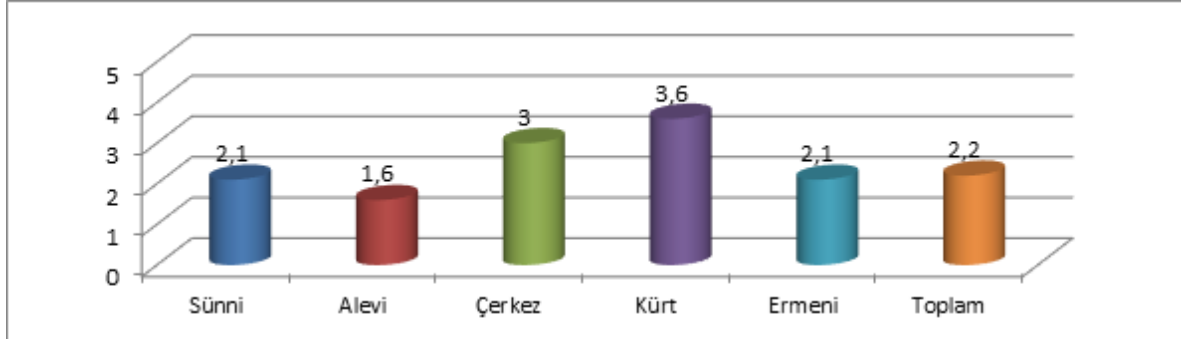
	Sayı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Sünni	292	59,0	59,0
Alevi	100	20,2	79,2
Çerkez	60	12,1	91,3
Kürt	30	6,1	97,4
Ermeni	13	2,6	100,0
Toplam	495	100,0	

Tablo 8’de belirtildiği gibi araştırma katılımcıları Sivas ili etnik yapı ortalamalarına göre seçilmiş olup, % 59’u Sünni (292 kişi), % 20,2’si Alevi (100 kişi), % 12,1’i Çerkez (60 kişi), % 6,1’i Kürt (30 kişi) ve %2,6’sı Ermeni (13 kişi) dir.

Tablo 9: Çalışma durumu

	Sayı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Çalışan	268	54,1	54,1
Çalışmayan	227	45,9	45,9
Total	495		100,0

Tablo 9’da belirtildiği gibi katılımcıların %54,1’i (268 kişi) bir işte çalışırken, %45,9’u (227 kişi) herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Grafik 1: Etnik duruma göre Kadın seçmenlerin oy verirken eşlerinden etkilenme durumu

Grafik 1 verilerine göre, kadın seçmenlerin etnik grubuna göre oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilenme durumu incelendiğinde, en çok etkilenen grubun 3,6 ortalama puan ile Kürt kadınlar olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla, 3,0 puan ile Çerkezler, 2,1 puan ile Sünniler ve Ermeniler izlemektedir. Grafik. 1 ayrıca, Alevi kadınların oy verirken eş ve yakın çevrelerinden en az etkilenen grubu olduğunu göstermektedir.

Tablo 10: Madde frekans dağılımları

		1 Sünni	2 Alevi	3 Çerkez	4 Kürt	5 Ermeni	Toplam	Ortalama / ss
Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.	Sayı	203	102	44	83	63	495	2,4
	Yüzde (%)	41,0	20,6	8,9	16,8	12,7	100,0	1,5
Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremın siyasi görüşleri siyasal tercihimı etkilemektedir.	Sayı	215	146	77	51	6	495	2,0
	Yüzde (%)	43,4	29,5	15,6	10,3	1,2	100,0	1,1
Mensup olduğum aile ve dostlarımın siyasi görüşleri siyasal tercihimı etkilemektedir	Sayı	171	160	47	68	49	495	2,3
	Yüzde (%)	34,5	32,3	9,5	13,7	9,9	100,0	1,3
Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.	Sayı	214	150	60	56	15	495	2,0
	Yüzde (%)	43,2	30,3	12,1	11,3	3,0	100,0	1,1
Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasal tercihimı etkiler	Sayı	222	112	43	76	42	495	2,2
	Yüzde (%)	44,8	22,6	8,7	15,4	8,5	100,0	1,4

Tablo 10’da belirtilen madde frekans dağılımları, eş ve yakın çevreden etkilenme değişkenine yönelik katılımcıların ifadelerini içermektedir. Bu ifadelerin frekans dağılımları aşağıdaki gibidir:

- Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz (2,4).
- Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremın siyasi görüşleri siyasal tercihimı etkilemektedir (2,0).
- Mensup olduğum aile ve dostlarımın siyasi görüşleri siyasal tercihimı etkilemektedir (2,3).

- Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim (2,0).
- Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler (2,2).

Faktör analizleri, aynı yapıyı analiz eden birçok değişken içerisinden; tanımlanabilir, az sayıda ve anlamlı değişkenin elde edilmesine yönelik çok değişkenli istatistik analizleridir. Açıklayıcı faktör analizlerinde her bir maddenin tüm faktörlerdeki faktör yükleri belirlenir. Tablo 10’da belirtilen faktörlerin madde frekans dağılımları, oy verirken eş ve yakın çevreden etkilenme değişkeninin analizinde, tanımlanabilir ve anlamlı ifadeleri temsil eder. Bu maddeler kadın seçmenlerin etnik durumlarına göre eş ve yakın çevrelerinden etkilenme değişkenlerine ilişkin anlamlı ve tanımlanabilir ifadelerdir.

5.1. Faktör Analizi

Faktör analizi çok sayıda birbiriyle bağlantılı değişkenin anlamlı ve birbirinden bağımsız az sayıda değişken haline getirilmesidir. Yaygın olarak kullanılan çok değişkenli istatistik yöntemlerinden birisi olan faktör analizinde, aralarında yüksek oranda korelasyon bulunan değişkenler kümesinin bir araya getirilmesi esası vardır. Bu veri seti bir araya getirilerek faktör adı verilen genel değişkenler oluşturulur. Analizin temel amacı değişken sayısını azaltarak değişkenler arası ilişkinin saptanması ve değişkenlerin kategorize edilmesidir (Kalaycı, 2006: 321)

Tablo 11: Faktör Analizi, Madde Faktör Yükleri

Sıra		1	2	3	4	5	6	7
	Eş2 Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.		,795					
	Yakınçevre2 Mensup olduğum aile ve dostlarımla siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir		,780					
	Eş3 Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler		,758					
	Eş1 Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.		,707					
	Yakınçevre1 benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremle siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir.		,553					

Tablo 11’de belirtilen madde faktör yükleri, anlamlılık düzeyleri değerlendirildiğinde, 3 madde çıkarılarak kategorize edilebilen ortak maddeler faktör analizine dâhil edilmiştir. Bu durumda 5 alt boyut görülmektedir. Oluşan boyutların varyans açıklama oranları ise 62,3 olarak belirlenmiştir. Bu oran oluşturulan 5 faktörün, faktör analizine dâhil edilen maddelerdeki değişimin %62,3’ünü açıkladığı anlamına gelmektedir. Tahmin edileceği üzere bu oranın %100’e yakın olması ve toplanan verilerdeki değişkenliğin çoğunun açıklanması beklenmektedir. Açıklama oranının yüksek olması, ölçekte sorulan soruların ya da ifadelerin ölçülmek istenen olguyu ne derece iyi ölçtüğünün göstergesidir. Faktör analiz sonuçlarını belirten ilgili tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 12: Faktör Analizi, Faktör Yükleri ve Varyans Açıklama Oranları Tablosu:

Faktör	Döndürülmüş faktör yükleri	Açıklanan varyans	
		Varyans (%)	Birikimli Yüzde (%)
1	3,089	18,2	18,2
2	2,816	16,6	34,7
3	2,001	11,8	46,5
4	1,456	8,6	55,1
5	1,226	7,2	62,3

Tablo 12’de belirtilen bulgular, Bartlett’s Test of Sphericity test istatistiği= 2493,55, DF=136, p=0,00 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ulaşılan olasılık değeri p=0,00<0,05 dir. Bu orana göre uygulanan testin %95 olasılıkla anlamlı olduğu ve faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaşılır. Ulaşılan sonuçlara göre değişkenler arası bir ilişki vardır ve faktör analizi uygulanabilir. Faktörleri belirlemek amacıyla uygulanan Kaiser-Meyer-Olkin testine

göre sonuç %76,9 olarak hesaplanmıştır. Bu değer %60'ın üzerinde olduğundan örnek büyüklüğünün faktör analizi için uygun seviyede olduğu sonucuna ulaşılır.

Tablo 13: Faktör Analizi, Seçilen Faktörler ve Gruplandırma

ADI	1	2	3	4	5
EŞ VE YAKIN ÇEVRE	Eş2 Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim.	,804			
	Yakınçevre2 Mensup olduğum aile ve dostlarımla siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir	,773			
	Eş3 Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler	,752			
	Eş1 Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz.	,730			
	Yakınçevre1 benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremle siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir.	,552			

Tablo 13'te belirtilen faktörlere göre oy verirken etkilenme olgusu, eş ve yakın çevre olarak kategorize edilmiştir. Bulgulara göre kadın seçmenlerin oy verirken eşlerinden ve yakın çevrelerinden etkilenme durumu, mensubiyet duydukları etnik gruplara göre değişim göstermektedir. Eş ve yakın çevreden etkilenme değişkenine ilişkin tüm ifadeler içerisinde:

- Siyasi tercihler hususunda ben eşimi etkilerim,
- Mensup olduğum aile ve dostlarımla siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir,
- Eşimin oy vermeyi düşündüğü aday, siyasi tercihim etkiler,
- Eşimle seçim sürecinde kime oy vereceğimize ortaklaşa karar veririz,
- Benden farklı yapıda olan arkadaş ve sosyal çevremle siyasi görüşleri siyasal tercihim etkilemektedir,

Değerlendirmede anlamlı bulunan ve tanımlanabilir ifadelerdir.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışma toplam 500 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Geçerli anket sayısı 495'tir. Demografik özelliklerin analizi için betimleyici analiz kullanılmıştır. Daha sonra ise kadın seçmenlerin oy verirken etkilendikleri faktörleri belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Alt ölçekler faktör analizi ile belirlenerek Cronbach Alpha katsayıları alınmıştır. Ölçek maddelerine verilen cevaplar, ifadeler birleştirilerek ifadelerin tek bir olguyu ifade etmediklerine bağlı olarak kategorize edilmiştir. Analizin son aşamasında ise temel araştırma sorusunu açıklayan hipotezler Varyans analizi ile saptanmıştır. Varyans analizleri ikiden fazla bağımsız olgu grubunun bir ifade yahut soruya karşılık gelen cevapların birbiriyle ilişkisini araştırmak amacıyla kullanılan analizlerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 107). Araştırma sorusuna ilişkin hipotezler ve bu hipotezlerin analizinde kullanılan değişkenlerin yapısına uygun olarak (ikiden fazla grup ortalamasının karşılaştırılması) varyans analizleri kullanılmıştır. Grupların demografik özellikleri, gruplar arası benzerlik ve farklılıklar, sosyolojik model ve sosyo-psikolojik teori kapsamında değerlendirilmiştir. Kendilerine anket uygulaması yapılan 500 katılımcının cevapları veri kalitesi ve uygulama geçerliliği açısından incelendiğinde 495 katılımcının cevapları geçerlilik kriterlerine uygun olarak kabul edilmiştir.

Anket uygulamasında öncelikle katılımcıların medeni halleri, yaş ortalaması, eğitim durumları, etnik mensubiyetleri, gelir ve eğitim düzeyleri gibi demografik veriler alınmıştır. Anket uygulamasının diğer kısmında ise katılımcılara araştırma hipotezine bağlı ifadelerle ilişkin düşünceleri sorulmuştur. Katılımcıların demografik yapılarını ifaden sonuçlar şu şekildedir: Demografik unsurlar içerisinde bulunan yaş faktörü 495 katılımcı içerisinde dört grupta incelenmiştir. Bunlar: 18 – 30, 31 – 45, 46 – 58 yaş arası ve 58 yaş üzeridir. Gözlemlenen katılımcı yaş grupları Tablo 1'de belirtilen sonuçlara göre şu şekildedir: 18 – 30 yaş arası 143 kişi vardır ve karşılık gelen oran %28,9'dur. 31 – 45 yaş arası 214 kişi bulunmaktadır ve toplam yüzdeleri oranı %43,2' dir. 46 – 58 yaş arası 105 kişi bulunmaktadır ve toplam yüzdeye oranı 21,2'dir. 59 yaş ve üzeri kişi sayısı ise 33'tür. Ankete katılanların 378'i evlidir ve toplam yüzdeleri oranı %76,4'tür. Katılımcılardan 117'si bekar ve bekarların toplam

yüzdeye oranı 23.6'dır. Anket içerisinde bekâr hanımlara evli değilseniz babanız yahut ağabeyinizden etkileniyor musunuz şeklinde sorulan sorular, kişinin yakın çevresinden etkilenip etkilenmediğini saptamaktır.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre yapılan araştırma sonuçları şu şekildedir: Katılımcılardan 131 kişi ilkokul mezunudur ve yüzdelik oranı %26,5'tir. Lise mezunu 179 kişi olup yüzdelik oranı %36,2'dir. Üniversite mezunu sayısı 153 kişidir ve toplam katılımın %30,9'unu oluşturur. Lisansüstü katılımcı oranı 32 kişidir ve genel yüzdeye oranı %6,5'tir. Sivas ili etnik yapısal dağılım esasına göre anket katılımcılarının 424'ü Müslüman ve yüzdelik oranı %85,7, Hristiyan olanlar 16 kişi ve yüzdelik oranı %3,2'dir. Kendisini Ateist olarak tanımlayan 19 kişinin yüzdelik oranı %3,8'dir. Katılımcıların gelir dağılımları tablosuna bakıldığında: 750 TL ve altında gelire sahip olan 244 kişi vardır ve katılımcıların %45'ini oluşturmaktadır. 751 – 1500 TL gelire sahip olan 64 kişi vardır ve katılımcıların %12,9'unu oluşturmaktadır. 1501- 2500 TL gelire sahip olan 95 kişi vardır ve katılımcıların %19,2'sini oluşturmaktadır. 2501 TL ve üzeri gelire sahip olan 112 kişi vardır ve katılımcıların %22,6'sını oluşturmaktadır.

Çalışmanın ana bileşenlerinden birisi olan etnik yapısal oranlama, temel dinamikleri anlamak, etnik dağılımı görmek ve doğru analiz yapabilmek adına oldukça önemlidir. Tablo 6'da belirttiği gibi araştırma katılımcıları Sivas ili etnik yapı ortalamalarına göre seçilmiş olup, %59'u Sünni (292 kişi), %20,2'si Alevi (100 kişi), %12,1'i Çerkez (60 kişi), %6,1'i Kürt (30 kişi) ve %2,6'sı Ermeni (13 kişi) dir. Katılımcıların %54,1'i (268 kişi) bir işte çalışırken, %45,9'u (227 kişi) herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kadın seçmenlerin etnik grubuna göre oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilenme durumu incelendiğinde, en çok etkilenen grubun 3,6 ortalama puan ile Kürtler olduğu ve bunu sırasıyla, 3,0 puan ile Çerkezler, 2,1 puan ile Sünniler ve Ermenilerin izlediği tespit edilmiştir. Sonuçlarımız, Alevi kadınların oy verirken, 1,6 puan ile, eşinden en az etkilenen grup olduğunu göstermektedir. Oy verirken eşten etkilenme durumu seviyesinin Etnik gruplar arası farklılıklarını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre:

- Kürtler oy verirken eşlerinden; Sünni, Alevi, Çerkez ve Ermenilerden daha fazla,
- Çerkezler oy verirken eşlerinden; Sünni, Alevi, Ermenilerden daha fazla, Kürtlerden daha az,
- Sünniler oy verirken eşlerinden; Alevilerden daha fazla, Çerkez ve Kürtlerden daha az,
- Ermeniler oy verirken eşlerinden; Çerkez ve Kürtlerden daha az,
- Aleviler oy verirken eşlerinden; Sünni, Çerkez ve Kürtlerden daha az etkilenmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma etnisite kavramının oy verme davranışları üzerinde eş ve yakın çevreden etkilenme durumunu belirlemek amacıyla, Sivas ili Merkez ilçesinde ikamet eden farklı etnik gruplara mensup kadın seçmenlere uygulanmıştır. Araştırmada kimlik kavramının oluşum ve temel dinamiklerini grup bağlamında açıklayan sosyolojik model ve seçmen davranışlarını bireysel değişkenlerle açıklayan sosyo-psikolojik modelden faydalanılmıştır. Değişkenlerin analizinde sosyo-psikolojik modelden hareketle davranışsal süreçleri belirleyen cinsiyet vb. özellikler incelenmiştir. Oy verme davranışlarının etnik yapıya göre değişiklik gösterdiği düşünülen, eş ve yakın çevreden etkilenme durumunun ilişkisini araştırmaya yönelik saha araştırması bulgularına göre ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

- Bu etnik gruplar, Sünni, Alevi, Çerkez, Kürt ve Ermenilerdir. Alevi kadınlar tüm gruplar içerisinde (1,6) ortalama ile oy verirken eş ve yakın çevrelerinden diğer tüm gruplara göre etkileşimin en az olduğu gruptur.
- Alevi kadınları, eş ve yakın çevreden etkilenme düzeyi en az olarak takip eden etnik gruplar ise Türk Sünni ve Ermeni kadınlarıdır.
- Türk Sünni ve Ermeni kadınlar, Alevi kadınlardan sonra, birbirlerine eşit ortalama ile (2.1) oy tercihini belirlerken eş ve yakın çevrelerinden az etkilenen diğer gruplardır.
- Çerkez kadınların eş ve yakın çevrelerinin siyasi düşünceleri ile kendi fikirleri arasında kararsız kaldıkları (3.0) ortalama ile görülmüştür.
- Kürt kadınların ise (3.6) ortalama ile oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgulara göre, farklı etnik gruplara mensubiyetin eş-yakın çevrelerinden etkilenme değişkeni ile pozitif yönlü ilişkisi görülmektedir. Hipotezimizde belirttiğimiz üzere bazı etnik gruplar oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilenirken, bazı etnik gruplar eş ve yakın çevrelerinden etkilenmezler. Bu gruplar içerisinde kararsızlar da bulunmaktadır. Alevi, Sünni ve Ermeni kadınlar oy kararlarını eş ve yakın çevrelerinden etkilenmeden verirler; Kürt kadınlar eş ve yakın çevrelerinin siyasi tercihlerinden etkilenerek karar verirler. Çalışmamız, seçmen davranışlarının analizine yönelik benzer araştırmalardan araştırma konusu, araştırma evreni ve araştırma değişkenleri açısından farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar, kadın seçmenler, etnik kimlik, eş ve yakın çevreden etkilenme değişkenleridir.

Çalışmamızın, kendilerini farklı şekilde (etnisite) tanımlayan kadın seçmenlerin oy verme davranışlarının değerlendirilmesi açısından literatüre katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Günümüze kadar yapılan araştırmalarda, seçmenlerin çevresel ilişkileri araştırılmış ancak kadın seçmenlerin eş ve yakın çevrelerinden etkilenme durumları, etnisite bağlamında değerlendirilmemiştir. Etnisite olgusu temelinde değerlendirildiğinde çalışmamız yeni bulgularla literatüre katkı sağlayabilir. Çalışmanın etnik kimlik gibi önemli bir başlıkta incelenmesi en önemli kısıttır çünkü etnisite kavramına verilen anlamın kapsamı gereği çerçevesinin hassasiyetle çizilmesi gerekir. Bir diğer zorluk ise etnik dokunun illere, bölgelere göre birbirinden farklılık göstermesidir. Buradan hareketle geniş ölçekte farklı etnik yapıları barındıran illerden birisi örneklem olarak seçilse dahi, Türkiye’de yaşayan tüm farklı grupları tümüyle incelemek mümkün değildir. Sözelimi bölgede Laz ve Gürcü gurupların bulunmayışı önemli birer eksikliklerdir.

Önemli noktalardan birisi de öncelikli olarak etnik farklılıkların genişletilmesi gereksinimi ve kimlik kavramının değişen sosyolojik dinamikler dikkate alınarak araştırılması gerektiğidir. İki temel teori ışığında yapılan çalışma sonuçlarına göre Columbia Ekolünün dayanmış olduğu sosyolojik yaklaşımın temelinde yer alan, politik tercihlerin belirlenmesinde sosyal özelliklerin (bölünmeler) belirleyici rol oynayışı; dinsel, etnik farklılıkların ise toplumsal bölünmelerin temel kaynağı olarak görülmesi bakımından eleştirilir. Farklı etnik grupların sınanmış olduğu alan araştırmasında bazı faktörlerde bölünmelerin siyasal izleri görülmekle beraber, genel oy verme tercihleri kapsamında yüksek oranda ortak veriler gözlemlenmektedir. Söz gelimi Alevi ve Sünni kadınların oy verirken eş ve yakın çevrelerinden etkilenmedikleri yahut bir başka etnik grup olan Kürt kadınların siyasal katılımında eş ve yakın çevrelerinden etkilenmeleri durumu, ortak kanaatlerin farklı etnik gruplar arası oluşabileceği gibi; aynı zamanda değişen sosyolojik koşullara göre bu davranışların farklılık gösterebileceğidir.

Seçmen davranışlarını ifade eden diğer yaklaşım sosyo-psikolojik yaklaşımdır ve bu yaklaşım seçmenlerin çocukluktan itibaren ailesinden ve yakın çevresinden etkilenerek sosyalleşip siyasi tercihlerinin bu etkileşimle temellendiğini ifade eder. Özellikle kişilerin küçük yaşlarda etkileşim içerisinde olmaları nedeniyle partilere karşı psikolojik bir bağ duyduklarını savunur. Bu bağ araştırma bulgularımız içerisinde, gruplar arası değerlendirme sonuçlarına göre oy verirken eş-yakın çevre psikolojisinin etkili olduğu hipotezlerin doğrulanışı ile açıkça görmek mümkündür. Seçmen davranışları benzer etnik gruplar arasında kendi içlerinde tutarlılık arz etse de farklı sonuçların oluşabileceği yapılar bulunmaktadır. Bu nedenle sürekli gelişen teknolojik, siyasal, sosyal ve toplumsal yapılar göz ardı edilmemelidir ve bu alanda geniş ölçekli saha araştırmaları yapılmalıdır. Tüm bu veriler aynı toplum içerisinde yaşayan insanların farklı sosyolojik faktörlerden beslendiğini göstermektedir. Yani, yeni bir problem olarak sosyal yapıların dinamizmi sorunsalını ortaya çıkarmıştır. Sonuçlarımız seçmen davranışlarına yönelik akademik çalışmaların, dinamik sosyal faktörler üzerinden seçim dönemi, seçmen özellikleri ve seçmen bölgeleri gibi sosyolojik faktörler dikkate alınarak araştırılması gerektiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, B. (2007). Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler ve Siyasal Sistem, Ankara.
- Aktan, C. C. Ve Dileyici, D. (2001). “Kamu Ekonomisinde Karar Alma ve Oylama Yöntemleri”, *Kamu Tercih ve Anayasal İktisat Dergisi*, 1/1, 12-25.
- Ashman, K., Grafton, K. Hull, H. (1999). *Understanding Generalist Practice*. Second Edition. Nelson Hall Publishers. Chicago.
- Atar, Y. (2016). “Seçim Hukukunun Güncel Sorunları”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, 23: 211-237.

- Başlevent, C; Kirmanoğlu, H; Şenatalar, B. (2009), "Party Preferences and Economic Voting in Turkey (Now That the Crisis is Over)." *Party Politics*, 377-391. Çaha, Ö. (2008). Türkiye’de Seçmen Davranışı ve Siyasi Partiler. Ankara: Orion Kitabevi.
- Connell, R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, (Çev: C. Soydemir), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Çınko, L. (2006). Seçmen Davranışları ile Ekonomik Performans Arasındaki İlişkilerin Teorik Temelleri ve Türkiye Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61 (1), 103-116.
- Damlapınar, Z. ve Balcı, Ş. (2005). "Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması", *Selçuk İletişim Dergisi*, 4 (1), 58-79.
- Dunning, T. ve Harrison, L. (2010). "Cross-Cutting Cleavages and Ethnic Voting: An Experimental Study of Cousinage in Mali". *American Political Science Review*. 104 (1): 21-39.
- Dileyici, D. (2012). Devletin Mali Alandaki Rol ve Fonksiyonlarındaki Değişim. Coşkun Can Aktan, Ahmet Kesik ve Dilek Dileyici (Ed.), "Yeni Maliye" (s. 489-511). Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No:2012/420.
- Durkheim, E. (2006). "Toplumsal İş bölümü", (Çev: Ö. Ozankaya), Cem Yayınevi, İstanbul.
- Eriksen, Hylland, T. (2002). Etnisite ve Milliyetçilik: Antropolojik Bir Bakış, (Çev: E. Uşaklı), Avesta Yayınları, İstanbul.
- Harrop, M. ve W. L., Miller. (1987). Election and Voters A Comparative Introduction, Mcmillan, London.
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın, Ankara.
- Kalaycıoğlu, E. (1993). "Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme" *İstanbul Üniversitesi SBF Yayını*, İstanbul.
- Kandiyoti, D. (1998) Modernin Cinsiyeti: Türk Modernleşmesi Araştırmalarında Eksik Boyutlar, S. Bozdoğan ve R. Kasaba (ed), Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 199, 99-117, İstanbul.
- K. Schroeder, S. (2007) *Popüler Feminizm Türkiye’de ve Britanya’da Kadın Dergileri*, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Köker, E. (1988). "Türkiye’de Kadın, Eğitim ve Siyaset: Yükseköğretim Kurumlarında Kadının Durumu Üzerine Bir İnceleme" (Doktora Tezi). A.Ü. Sos. Bil. Ens., Ankara.
- Kurt, A. (2012). Din Sosyolojisi, Sentez Yayıncılık, İstanbul.
- Jeffress, L.W. (1999). "The Impact of Ethnicity and Ethnic Media on Presidential Voting Patterns", *Journalism and Communication Monographs*. 1 (3): 199-262.
- Marshall, C. J., Moore, R. L., Thorogood, P., Brickell, P. M., Kinnon, C., & Thrasher, A. J. (1999). Detailed characterization of the human aorta-gonad-mesonephros region reveals morphological polarity resembling a hematopoietic stromal layer. *Developmental dynamics: an official publication of the American Association of Anatomist*, 215(2).
- Miller, M. M. ve ark (1998). Framing the Candidates in Presidential Primaries: Issues and Images in Press Releases and News Coverage, *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75 (2), 312-324. Nobel Yayınları.
- Mitchel, J. (1998). Kadın ve Eşitlik, J Mitchel ve A. Oakley (ed), *Kadın ve Eşitlik*, Fatmagül Berktaş, Pencere Yayınları, 23-46, İstanbul.
- Özcan, Y. Z. (1998). "Siyasi Parti Tercihlerini Belirleyen Etmeler: İstanbul Örneği", *Toplum ve Bilim*, 76: 188-212.
- Pateman, C. (1993). "Kardeşlerarası Toplumsal Sözleşme", J Keane (der), "Sivil Toplum ve Devlet", (Çev: A. Bora), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 119-146.
- Sancar S. (2009). Erkeklik: İmkânsız İktidar, Metis Yayınları, İstanbul.
- Sencer, M. Irmak, Y. (1984). "Toplum Bilimlerinde Yöntem" Say Yayınları, İstanbul.
- Werlhof C. V. (2008). "Kadın Emeği: Ekonomi Politikin Eleştirisindeki Kör Nokta", M. Mies ve ark. (eds), "Son Sömürge: Kadınlar", (Çev: Y. Temurtürkan), İletişim Yayınları, İstanbul, 27-45.
- Yanık, C. (2013). "Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi" 'Kaygı. 20: 225-237.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri", Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).